

Čete Osi so zasedle Toulon

Mesto in pristanišče sta v trdnih rokah — Del francoske mornarice se je sam potopil — Nov in velik uspeh nemških podmornic: 19 ladij s 123.000 tonami — Sovjetski napadi med Volgo in Donom zavrtni

Zmagovit spopad oklepnikov v Tuniziji Angleški ogledni oddelki v Girenajki zavrtni

Italijansko vojno poročilo št. 916 pravi: Na bojišču v Girenajki so bili sunki močnih angleških oglednih oddelkov zavrtni. V Tunisu se je spopad oklepni voz zaključil v korist sil Osi, ki so pokončale mnogo sovjetskih oklepni voz.

Letalski oddelki so z vidnim uspehom obnovili na dveh odsekih akcije z obstreljevanjem in bombardiranjem stojčih in premikajočih se nasprotnih čet.

Britansko letalstvo je izgubilo pet letal, ki so jih v boju zbili nemški lovci.

Polet, ki je bil večeraj zvečer izvršen nad okolico Catanie, je povzročil omejeno škodo. Med civilnim prebivalstvom niso bile javljene nikake žrtve.

V Bangkoku je umrl devetletni afganistanski prestolonaslednik, princ Mohamed Akbaarkan. Mornariško ministrstvo Združenih držav uradno sporoča, da je bilo od 1. do 15. novembra v severnoameriški mornarici 318 mrtvih, 250 ranjenih in 177 pogrešanih. Barcelonska policija je aretirala dva komunistična voditelja, Vallamajorja in Juana Pinosa, ki sta v Barceloni za časa revolucije zagrešila veliko zločinov.

Berlin, 28. novembra. Nemško vrhovno poveljstvo je večeraj objavilo:

Po napadu angleških in ameriških sil na francosko kolonialno ozemlje so nemške in italijanske čete vkorakale v dotlej nezasedeno Francijo, da bi jo družno s francoskimi oboroženimi silami zaščitile pred drugimi vdori angleških in ameriških napadalcev.

Zaradi častne besede francoskih poveljnikov, francoskih čet in francoske mornarice, ki bi se s svojimi enotami priključila splošni obrambi, so francoske oborožene sile po volji Hitlerjev ostale ne samo nedotaknjene, marveč so bile deloma še okrepljene z orožjem, medtem ko je utrjeni sestav v Toulonu s francosko sredozemsko mornarico bil prepuščen francoski lastni obrambi. Medtem pa so visoki francoski častniki prelamljali dano častno besedo ter skušali pobegniti. Tudi sicer se je ugotovilo, da so sistematično hujskali francoske oborožene sile, ki so bile pripravljene za sodelovanje, po anglosaskem vplivu in da je ta vpliv v poslednjih dneh zajel tudi brodogoj v Toulonu.

Ker sta spoznala, da se je čedalje bolj večal razkol francoskih oboroženih sil, ki bi utegnili spodbuditi varnost nemških in italijanskih zasedbenih čet ter škodovati državnemu vodstvu francoske države, sta Hitler in Duce v pretekli noči dala povelje za zasedbo toulonske trdnjave. Povelje je bilo dano tudi, naj bi preprečili francoski mornarici namenjen pobjeg in demobilizirali katere koli nezanesljive oddelke francoskih oboroženih sil.

Nemške in italijanske čete so povelje bliskovito opravile in na nekaterih krajih v kali zatrlje razsirjajoči se odpor, ki so ga podžgali Anglosasi in drugi podpihovalci. V nekaj urah

so svoje naloge dokončale. Mesto in pristanišče sta od zore v trdnih rokah osnih čet.

Del francoske mornarice se je kljub nasprotnemu povelju francoske vlade sam potopil. Demobilizacija razpuščenih francoskih oddelkov je v teku in bo v kratkem dokončana.

Hitlerjev glavni stan, 28. novembra. Nemško vrhovno poveljstvo je večeraj izdalo tole posebno vojno poročilo:

Nemške podmornice so na operacijskih področjih od Ledenegega morja do vhoda v Indijski ocean v žilavih borbah iz ladijskih spremljav in na posameznih voznih potopile 19 ladij s skupno 123.000 tonami.

Ladijski uspehi je bil posebno občutno zadet nasprotnikov dovozni promet v severna sovjetska pristanišča in proti Srednjemu vzhodu.

Hitlerjev glavni stan, 28. novembra. Nemško vrhovno poveljstvo je večeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Na kalniškem ozemlju je bila neka sovjetska konjeniška divizija po nemških in romunskih četah uničena, oz. razpršena. Več baterij je bilo pri tem razdejanih, zajetih pa več sto ujetnikov in mnogo plena.

Vsi sovjetski oklepni in pehotni napadi na ozemlju med Donom in Volgo so se tudi večeraj izjavili ob odličnem borbenem duhu nemške vojske. 55 sovjetskih oklepnikov je bilo uničenih. Oddelki strogolavcev so dosegli zelo dober uspeh. Enote vojne mornarice so na Volgi pred Stalingradom potopile dve sovjetski motorni ladji.

Tudi na srednjem odseku vzhodnega bojišča so Sovjeti z močnimi silami nadaljevali napade. Po ostrih borbah so se ti z velikimi izgubami ponosrečili. 192 sovjetskih oklepnikov je bilo uničenih, od tega 34 po eni sami nemški oklepni diviziji Bojna letala in strogolavci so uspešno nastopili proti zbirališčem oklepni sil, četam na pohodu in koncentracijam čet.

Na Nevi so nemške čete pri obrambi proti sovjetskemu napadu uničile 22 sovjetskih čolnov.

V Girenajki so bili močni angleški ogledni oddelki odbiti.

Tudi v Tunisu potekajo boji uspešno, pri tem je bilo večje število oklepnikov uničenih. Nemška

in italijanska letala so nastopila proti angleškim oklepni oddelkom, četam na pohodu in zvezam z zaledjem. Nemški lovci so nad Sredozemljem ob dveh lastnih izgubah sestrelili pet angleških lovskih letal.

Razen tega je britansko letalstvo ob obalah Anglije in nad francoskim obalnim ozemljem izgubilo šest letal.

Führer je poveljniku 6. romunske pehotne divizije, generalu Lascu, podelil v priznanje za odlično vodstvo in zadržanje v boju hrastov list k viteškemu redu železnega križa.

Vesti 28. novembra

Estonska organizacija za preskrbo izgnancev je objavila število onih oseb, ki so jih boljševidi ubili. Število žrtev je 60.597, od teh je bilo vrženih v ječe 7145, postreljenih 9347, mobiliziranih, odvlečenih iz domovine pod prevezo mobilizacije 35.155, pregnanih 1571, brez sledu pa je izginilo 1379 oseb.

Japonski vojak uboga na vsako povelje slepo, on ne ve, kaj je skrb ali strah za lastno življenje in je do skrajnosti živ in odporen ter se na vse načine žrtvuje, je dejal ameriški mornariški častnik ob priliki konference tiska v Londonu.

V Siriji in Libanonu je nastal razkol med privrženci de Gaullea in Darlana, tako na vojaškem kakor na političnem polju. Razkol se je najprej pokazal med častniki, ki so po zasedbi Sirije in Libanona prišli pod poveljstvo generala Catrouxa. Zaradi tega stanja je odpotoval v London Catroux, da bi poročal in dobil navodila od angleških gospodarjev. Položaj pa se je poslabšal in poročajo o številnih spopadih v Damasku in Beirutu.

Japonski notranji minister je obolel. Njegovo mesto je začasno prevzel ministrski predsednik Tojo.

Val mraza je pritisnil na Katalonijo. V Barceloni so imeli večeraj 6 stopinj pod ničlo, v višje ležečih krajih pa celo 15 stopinj.

Hitlerjevo pismo poglavarju francoske države, maršalu Petainu

Mnogi francoski generali in admirali so po vrsti prelomili dano besedo in prikrito sodelovali s sovražniki Evrope

Berlin, 28. novembra. s Hitler je poslal maršalu Petainu, poglavarju francoske države, sledečo poslanico:

»Berlin, 26. novembra 1942.

Gospod maršal! Ko sem 11. novembra 1942 moral v sporazumu z zavezniki Nemčije skleniti in zavarovati obrambo Nemčije v vojni, ki ji je bila svoj čas od Francije in Anglije vsiljena, za sedmično obalo Francije, sem to storil v upanju, da bom tako pospešil razjasnitev notranjega položaja v Vaši državi, razjasnitev, ki naj bi bila ugodna ne le za koristi Nemčije in Italije, temveč tudi za koristi Francije same. Če pa se ozrem na nedavno preteklost, lahko ugotovim še enkrat, da septembra 1939 Nemčija ni bila tista, ki je napovedala vojno Franciji in Angliji, temveč sem nasprotno po prevzemu oblasti zmerom izbral sleherni priložnost, da bi poživljal odnose med Nemčijo in Francijo in v sporazumu z njimi ter s prijateljskim sodelovanjem odstranil posledice versajske pogodbe. Nemčija ni od Francije zahtevala prav nič, samo to, naj ne odkloni roke, ki ji je bila ponudena. Toda anglosaskim bogatašem in v prvi vrsti mednarodnim judovskim spletkarjem se je na žalost posrečilo, da so uspeli z razlago te kretnje novega rajha, ki naj bi bil znak nemške slabosti, enako pa so storili kasneje tudi s sleherni mirnovno pogodbo, ki so jo imenovali dokaz za bližajočo se polom. Medtem ko Nemčija s svoje strani ni nič zahtevala od Francije, in ko niti vlada niti kakšen drug činilec niti v tisku niti v govorih ni postavljala nobenih predlogov, ki bi utegnili škodovati francoski časti, so odgovorni prišepetaleži v Parizu zahtevali porušenje nemškega rajha. Zahtevali so zasluženo nemškega naroda, odstranitev temeljev našega socialnega reda, povrh pa tudi uvedbo neomajnih pravic za judovsko pleme, da bo smelo ropati narode. Jaz vem, gospod maršal, da Vi pri teh bojnih spletkah niste nikjer sodelovali. Toda tudi Vi veste dobro, da sem po vojni s Poljsko ponovil svoje prejšnje izjave in ponudil mir brez zahtev s strani Nemčije, namreč mir, ki ni imel drugega cilja kakor evropsko sodelovanje. Kakor v prvih dneh septembra 1939, tako so tudi po končani vojni s Poljsko tisti, ki jim je šlo za uničenje Evrope in za dobičke v sedanjih vojni, prevpili s svojimi krikli ta pametni apel in zahtevali nadaljevanje vojne za vsako ceno.

Tako je moralo orožje odločiti v vojni, ki jo je vaša vlada vsilila Nemčiji in pozneje tudi Italiji. Navzlic zmagi, ki je bila edinstvena v vsej zgodovini, nisem storil nič, kar bi moglo prizadeti francosko čast, ker sem v pogodbi o premirju zahteval le jamstvo, ki naj bi preprečilo, da bi se v kakršnih koli okoliščinah obnovila borba. Nikoli nisem postavljval zahtev, ki bi bile v nasprotju s to politiko. Vi, gospod maršal, veste, da vse govorice Angležev in Amerikancev, glavnih povzročiteljev in dobičkarjev sedanje vojne, po katerih naj bi se Nemčija hotela polastiti francoske mornarice in da je za doseg tega cilja storila vse potrebno, niso bile le lahke izmišljotine, temveč zavestne laži. Medtem ko mora Nemčija zaradi vojne, katero ji je bila vsilila Francija, sedaj še enkrat prevzemati nove žrtve, je francosko ljudstvo živelo lahko v miru, pačepprav so mu isti

zavezniki s svojimi napadi na morju in v zraku povzročali krvave žrtve. V istem času je Nemčija osvobodila postopno več kakor 700.000 ujetnikov od celotnega števila dveh milijonov. To je edinstven pojav v vsej vojni zgodovini. Če se je pa ta ugodnost ukinila, se je treba zahvaliti le dejstvu, da se je, žal, podtalnim elementom v vaši državi posrečilo, da so znova onemogočili resnično sodelovanje. Vi sami ste izrekli željo, da bi se sestali z menoj, da bi našla in ugotovila možnosti za lažšo sodelovanje. Zaradi te vaše želje sem prišel v Montoire in tam je prišlo do razgovorov, ki naj bi po mojem prepričanju dali temelj za splošno akcijo. Zalibog pa so tisti, ki so bili zaradi koristi prištati te vojne, še nekaj tednov po tem sestanku v Franciji uničili to sodelovanje in navajali razloge, ki so me morali užaliti. Prisiljen sem ugotoviti, da so bili zemski ostanki Napoleona navedeni s prepeljani le na mojo odločitev v Parizu, da bi vam dokazal poštenost svojih namenov in vam tako podal svojo roko. Sedaj moram poudariti, da ste me vi, gospod maršal, večkrat prosili svoj čas, da bi smeli prenesti vaš sedež v Versailles in da sem bil jaz tej vaši želji vedno naklonjen, toda pri tem sem upošteval možnost, da bi svet napačno tolažil to dejstvo in bi dejal, da se francoska vlada nahaja pod nemško oblastjo.

Čeravno je bilo to govorjenje in ustenje v popolnem nasprotju z mojim stališčem v dobi premirja, pa iz tega nisem delal posledic, ker sem dobro vedel, da je med francoskim narodom mnogo milijonov delavnih ljudi, podeželanov in meščanov, ki nimajo s temi manevri nič skupnega in si vsi ne žele nič drugega kakor mir. Lahko ponovno ugotovim, da niti enkrat nisem zamudil priložnosti in da sem povabil člana francoske vlade, naj pride k meni in da sem zmerom rad govoril o teh željah francoske vlade. Toda izkrcanje ameriških in angleških čet v Afriki, do katerega je prišlo v sporazumu s številnimi generali in častniki, izdajalci Francije, je uničilo temelje pogodbe o premirju in je prisililo Nemčijo, da je izdala takoj vse potrebne varnostne ukrepe v sporazumu s svojimi zavezniki. Danes vem in tudi vi, gospod maršal, veste, da je do zasedbe prišlo na izrečno željo prav istih francoskih elementov, ki so svoj čas sprožili vojno in ki do danes še niso izginili s površja javnega življenja in tudi ne iz vojaških krogov Francije. Generali in admirali Francije se niso držali svoje častne besede napram nemškemu oblastem in to se je ponovilo v nešteti primerih. Pa tudi vi boste morali priznati, da so ti generali in admirali ter častniki prelomili tudi vam zagotovljeno zvestobo in priznali boste tudi, da so zaman vsakršni sporazumi s takšnimi ljudmi.

In danes vam moram sporočiti, da so izkustva pokazala, da so bile še isti dan 11. novembra 1942, ko so nemške čete vkorakale v državo, prelomljene vse častne besede, kar se je lahko ugotovilo iz odkritih dnevnih zapovedi. Ugotovilo se je, da je poveljnik mornarice kljub svojem zagotovitvi, da bo francoska mornarica ostala in se borila za polom proti slehernemu sovražniškemu napadu, znova nalagal Nemčijo in Italijo. Akoravno je svoje zagotovilo podal 11. novembra, je bilo 12. novembra izdano navodilo, da ne sme nihče v nobeni okoliščini oddati strela proti Angležem in Amerikancem, če bi se morebiti izkrcali. Medtem smo storili tudi številne kršitve obveznosti, ki

Sovjetska ofenziva ni dosegla nobenih ciljev

Bukarešta, 28. novembra. s. Maršal Antonescu, voditelj romunske države in vrhovni poveljnik romunskih sil, je večeraj objavil sledeče dnevno povelje, ki naj bi narodu označilo pomen velike zmage romunske vojske ob priliki zavzetja kavkaškega mesta Nalčik: Po srditih spopadih, ki so besno divjali od 25. oktobra do 3. novembra, je druga planinska divizija, krepko podprta od nemških letalskih sil, vrgla sovražnika in podrla njegovo črto ob reki Bakšan. Divizija je potem po hudih spopadih prša v prša zasedla številne kraje, ki so jih Sovjeti trdovratno branili, nato pa vdrla v utrjeno mesto Nalčik, ki leži na podnožju Kavkaza. Posrečilo se ji je po težkih in samih pouličnih bojih v mestu zasedi vse področje. Odločno so napredovali naši vojaki proti Ordžonikidzeju in so stiri poslednji sovražnikov odpor ter preprečili ostankom, da bi se zatekli v hribe. Zajeli so več tisoč ujetnikov in bogat

so izvirale iz pogodbe o premirju. Zaradi teh in podobnih stvari sem prisiljen, gospod maršal, obvestiti vas o naslednjem:

1. Upoštevam, da Vi, gospod maršal, osebno niste nikjer sodelovali pri teh dogodkih in Vam je vseh dogodkov hudo žal; 2. jaz moram zastopati koristi naroda, kateremu je bila vsiljena vojna in ki je prisiljen zaradi ohranitve svoje časti boriti se proti vsem tistim, ki so sprožili sedanjo vojno in ki še danes zasledujejo svoje cilje, namreč uničenje Evrope in njeno zasuzenje v korist anglosasko-judovske klike, ki je tuja Evropi; 3. prisiljen sem nadaljevati to vojno do konca v imenu milijonov ljudi ne samo v moji državi, ki so sedaj prosti slehernih zlorab od strani brezvestnih kapitalistov in kateri nočejo biti več stalne žrtve, ne le mednarodnega izrabljanja, temveč tudi žrtve končnoveljavnega uničenja njihovega narodnega ponosa; 4. gospod maršal! Nemško ljudstvo, v čigar imenu Vam pošiljam to izjavo, ne čuti sovraštva proti francoskemu narodu. Toda kot glavar in predstavnik sem sklenil, da ne bom dovolil, da bi kdo Nemčijo in Evropo pognal v zmedo in ne bom trpel naklepe elementov, ki so to hudo vojno zakrivali. Postavil se bom proti sleherni organizaciji in tudi proti vsem ljudem, ki bi me tudi v bodoče hoteli ovirati in zastrupiti sodelovanje med nemškimi in francoskim narodom, kajti ti ljudje kljub vsem grehom v preteklosti sedaj računajo, da je nastopila njihova ura, ko lahko na južnem delu Evrope ustvarijo prosto pot za silo, ki nima na našj celini kaj iskati. Ko pa sem izvedel za nove kršitve častnih besed od strani častnikov, generalov in francoskih admiralov, ki so imeli namen odpreti Francijo, kakor so odprli Severno Afriko anglojudovskim zločincem, sem dal ukaz, da se takoj zasede Toulon in prepreči odtok ladij, da se te ladje uničijo in da se stre sleherni odpor, če bi bilo treba tudi s silo. Ne gre tu za nastop proti častnikom in francoskim vojakom, ki se zavedajo svoje časti, temveč proti vojnim zločincem, ki jim še ni zadosti prelite krvi, temveč se neprestano trudijo in iščejo nove poti, po kateri bi lahko sprožili novo katastrofo. Iz tega razloga

vojni plen. Zaradi tega čudovitega dejanja in zaradi silne zmage, ki so jo planinci druge divizije dosegli v bitki za Nalčik, izrazim generalu Dumitracescu, poveljniku divizije, kakor tudi častnikom in vojakom izraze zadovoljstva kraja in domovine, obenem pa z globokimi čustvi pozdravljam padle junake, ki so se žrtvovali v boju proti našemu večnemu sovražniku, proti boljševidizmu.

Berlin, 28. novembra. s. Na pristojnem viru so glede položaja v velikem donskem kolenu izjavili, da ni prišlo do nobene važnejše spremembe. Zato je treba položaj smatrati za nespremenjen. To pomeni, da sovjetska ofenziva ni dosegla svojega cilja, čeprav se hude bitke še nadaljujejo. Kar se pa tiče ofenzive severnozahodno od Moskve pravijo, da 192 uničenih sovjetskih oklepni vozil dokazuje, da je bila nemška obramba popolnoma na mestu.

sem dal nalog, da se demobilizirajo vse enote francoskih oboroženih sil, ki so jih častniki v nasprotju z ukazi njihove lastne francoske vlade vzpodbujali, naj odločno nastopijo proti Nemčiji; 6. tudi ob teh ukrepih, do katerih me je prisilila le sovražnost Vaših admiralov in generalov, moram poudariti, da niso naperjeni proti Franciji ali pa proti francoskemu vojaku. In upam, ter sem prepričan skupaj s svojimi zavezniki, da bo še nastopila možnost, da bomo vrnili francoski državi oboroženo silo, katere častniki bodo ubogali vsaj svojega poglavarja države in bodo s tem nudili jamstvo, da se bodo lahko sklepali dogovori in pogodbe, ki bodo med državami veljale. Kakor Vas utegne to, gospod maršal, v tem trenutku bolesto zadeti, toliko bolj bo tolažilno in prijetno ob priznanju, da država ne more dolgo obstajati brez disciplinirane in poslušne vojske in zato so dani vsi razlogi, da se organizira mornarica, vojska in letalstvo, ki Vam bodo slepo poslušali. Vse to ne bo Franciji v škodo, pač pa v njeno srečo. Ne morem zaključiti tega pisma, ne da bi Vam ponovno zagotovil, da vsi dosedanjí dogodki niso podrli v ničemer moje volje, da sodelujem s Francijo in da bodo še nastopile okoliščine, ki bodo omogočile to sodelovanje. Vrh tega sem neprekinjeno odločen podpreti Francijo, da si bo osvojila nazaj kolonije, katere so ji Angleži in Amerikanci ukradli, in sicer z vsemi sredstvi, s katerimi razpolaga Nemčija. Niti Nemčija niti Italija nista imeli namena uničiti in podreti francoskega kolonialnega imperija. Toda na francoski državi je, da izda potrebne ukrepe, da bi se znova prelivala kri. Da se pa končno ustvarijo pogoji za res učinkovito in koristno sodelovanje na vseh straneh, je bil pooblaščen maršal von Rundstedt, v kolikor se tiče nemškega nastopa, da izda vse ukrepe in potrebne korake. On Vam bo sleherni trenutek na Vašo osebno željo na razpolago. Končujem to pismo v upanju, da se je na ta način začela doba sodelovanja, h kateremu Francija pristopa le z razumevanjem za skupno usodo Evrope in njene sreče. Izvolite, gospod maršal, sprejeti izraze mojega spoštovanja.

Adolf Hitler

Proglas poveljnika XI. armadnega zbora

Slovinci!

Očiščevalne in policijske akcije, ki so jih odredili Kr. Vojaki in Črni srje Armadnega zbora, priče izvajati 16. julija tega leta, da bi v tej provinci vzpostavili red in mir, ki so ju kalili vsem poznani maščevalni uboju, ropi in okrutnosti, ki so jih vršili plačanci z angleškim in boljševiškim zlatom, so rodile uspehe, ki ne potrebujejo razlag. Jasno so izražene v zelo pomembnih številkah:

2654 zločincev je bilo ubitih v boju,
1625 se jih je predalo z orožjem.

V teh številkah, ki so natančno ugotovljene, niso všteti oni, ki so jih ali ubili ali smrtno ranili, odvedli zločinci s seboj na begu in jih tako odtegnili naši neposredni ugotovitvi. Na podlagi zanesljivih poročil, ki so jih prejela italijanska vojaška oblast, moremo prišteti prejšnjemu natančno določenemu številu še kak tisoč takih izgnih.

Vsa njihova taborišča in skladišča, ki so jih pripravili z ropi in z izsiljevanjem v škodo slovenskega prebivalstva, smo uničili. Zaplenili smo ogromno količino avtomatičnega in ročnega orožja, streliva in vseh vrst vojnega materiala.

Brez prestanka se še vedno predajajo poveljstvom naših posadk osebe, ki so jih zločinci prisilili, da so se pridružile njihovemu zločinskemu delovanju ali pa so sicer prostovoljno množile njihove vrste, pa se kesajo svojih zločinov in se javljajo v znanju na prizanesljivost italijanske oblasti. Takim ljudem je kakor znano — zagotovljeno, da bodo ostali pri življenju. Glede tega se morejo sedaj in v bodoče zanešati na mojo besedo.

Vse čenče raznih »Slovenskih Poročevalcev«, vsi tajni letaki, vse laži, ki so jih razširili razni komunistični »glavarji« — ki so se odločili raje za borbo na papirju in se skrbno ogibali podatki se v boju skupno s svojimi pristasi, kakor so nasprotno to storili italijanski vojaški poveljniki — ne morejo prav nič spremeniti teh resnic ali zmanjšati tudi le za eno samo številko gori navedenih podatkov.

Očanec Joželj je ogrljaril v Črnem vrhu nad Ribnico

V Ribnici 28. novembra.

Tako je nanese, da sem se na praznik Vseh svetnikov znašel doma, čeprav so me prav tedaj najmanj pričakovali. Vsi so me pogledali tako začuden, kot bi prišel iz pravljenege sveta. Trenutek svidenja in sprejema v krogu domačih, katere je prešinjala ljubezen, veselje in začudenje vse hkrati, mi je ostal še dolgo v spominu.

Napetil sem se na farno pokopališče, na grobove umrlih Jelovčanov. Tamkaj sredi polja, ob vaški cerkvi, kjer so naši zadnje počivališče dedek, babica, bratee in sestrica, tamkaj sem obstal in se v duhu pomenil z njimi. Čudna so pota usode: ne veš ne ure ne dneva... Izmed osmerih bratcev in sestric, kolikor se nas je pred dvajsetimi leti zbralo okrog male družinske mizice, sta odšla pred nami prav tista dva, ki sta mi bila najbližja.

Tavajoč med grobovi, okrašenimi z belimi kizantemami in razsvetljenimi od utripajočih plamenov svetilk, sem našel grob strica Jožlja. Kdo ni poznal Petkovega Jožlja, pristne kmetke grče, gospodarja, ogrljarja, loveca, apneničarja itd.? — Stiri-krat so že zagorele svečke na njegovem grobu. Peto leto teče, odkar mi je sv. Florijan z ogromno golido pogasil kopo v Črnem vrhu, kateri ni bila kos niti najhujša nevihta in nalihi. Tamkaj je postavil in žgal kope leto za leto, do njegovega sedmega križa. Leta mu niso delala težav. Če ga je kdo pobaral po zdravju, je dejal smehljaje: »Kd'r ne buam manar več v Črn' vrh, t'daj bo pa bol'e. Res je bilo tako.

A bil vam je stric Joželj fant od fare; ni skrbel samo za kope in apnenice po Mali gori, imel je tudi vzorno urejeno kmetijo, polno hišo in hlev. Črni vrh mu je bil le razvedrilo po opravljenem delu v gospodarstvu. Tam si je bil postavil sredi jase, obdane z jelkami, smrekami in stoletnimi bukvami, udobno in prostorno kočico. V poletnih mesecih je ogrljaril, jeseni lovil polhe, pozimi pa nastavljal zajcem in srnadi zanke ter streljal lerebice in šoje; toda ni bil izmed tistih krvočolnežev, ki zanke nastavlja in pozabljajo nanje, da se žival muči v njih nekaj dni, dokler ne pogine od lakote. Zanke je nastavljal tako, da jih je imel na očeh. Koča mu je nudila varno zatočišče pred nevihto in mrazom ter miren domek v urah, ko si je zaželel počitka v naravi. Kako veselo je prasketal ogenj na ognjišču, na katerem si je kuhal in cvrl mastno divjačino. Imel je v koči vse kuharske potrebščine in zalogo živil, zato ni čudno, če se je udobno zleknil kak nepovabiljen gost na njegovem pozdradu, kadar se je on mudil v dolini. — Ko je grunt prepuštil najstarejšemu sinu, si je izgovoril kočico in gozd v Črnem vrhu v dosmrtni užitek. Poslej je imel več časa zase.

Veseli sem se počitnic in dni, katere sem preživel v njegovi koči. V poletnem sončnem letu, ko se je rosa leketala na travnih bilkah, kot bi bile posejane s samimi biseri, ko so vrhovi jelk in smrek žumeli v vetru ter peli mogočno simfonijo

Slovinci!

Oboroženi vojaki Italije, budni varuhi reda in miru med vami, se vračajo na svoja mesta s trdno voljo nadaljevati neizprosno boj proti sodrgi, ki se je postavila izven zakona in skuša zbrati svoje razbite sile, da bi znova sejal strah in trepet med mirno slovensko prebivalstvo po mestih in vaseh!

Poštena slovenska mladina se zaveda visokega pomena tega boja in si prizadeva za čast sodelovanja v tej borbi ob strani vojakov zmagovitega Kralja. Mi smo veseli, da imamo to mladino ob svoji strani!

Poveljnik XI. Armadnega zbora
general

MARIO ROBOTTI

»V smislu naredbe«

Partizani so tako visoko dvignili glave, da izdajajo zakone in z veliko resnostjo objavljajo uredbе, ukrepe in zakone, o katerih sam Bog ve, kdo naj bi se jim pokoraval, če ne njihovih pristasi v gozdovih. Morda bodo mislili tudi na slovenski narod, ko bo osvobojen od italijanske pravice. Medtem pa se koristijo s prislovico, ki opominja vsakogar, naj preveč ne čaka.

Kadar koga ujamejo in v njih zavre živalska silda, da bi ga umorili, tega ne delajo takoj in brez nekih pravil. Ne, Preberejo mu čl. 2 in 3 odredbe, na primer, kakor to dela neki dolenski polk, in ga mirno umorijo, da bi imeli varno vest. Tako se je pripetilo župniku iz Prečne, Janku Komljanu.

Ne bomo tolovajev streljali po čl. 2 in 3 odredbe dolenskega polka, marveč po čl. 1. povelja italijanske oblasti. Mi jih bomo streljali po določenih zakonikih rimske pravice, ki je dala življenjska pravila vsem narodom na svetu in sicer bolj omikanim, kakor tistim, ki se potepajo po slovenskih gozdovih.

gozda, ki je ne more prekositi nobena moderna glasba, ko so krilati prebivalci, veselo se krasnega jutra, prepevali vsi vprek, sva obstala pred kočico. Sonce jo je oblikovalo s svojo žarko lučjo. Nizka klopa pod kapom me je kar sama pritegnila nase. Dveurna hoja me je bila utrudila. Odložil sem nahrbtnik in blazno vdihoval osvežujoči gorski zrak, v katerem se človeku širijo pljuča in srce močnejše požene kri po žilah. Lepota božjega stvarstva me je bila vsega prevzela. — Stric Joželj je odklenil težka hrastova vrata, stopil v kočico in odprl močno zamrežena okna. Zložil je živila iz nahrbtnikov v omaro, razgrnil na mizo bel prt, v katerem je bil zavezan kruh, in odrezal dve debeli rezini slanice ter priložil za vsakega po dve v trdo kuhani jajci. Moj žlodec, ki je bil do tedaj navajen zjutraj samo na mestno skodelico kave in kosček kruha, me je sam pozval k mizi še preden je stric Joželj končal s pripraviljanjem. E, pravim vam, da se pogosto spominam tistih dni, ki bili so, a več jih ni...

Koča je spet oživila. Po zajtrku sva zavihala rokave, vzela s seboj sekuro in naročaj tresk. Zaklepajoč vrata je stric zaslišal od daleč pasji lajež. »Stav'm se ceuga medvajda, če naj tu naš sultan.« Komaj je stric to izgovoril, je planil iz gošče velik loski pes ter se mu vzpel po hlače evileč, dobri- kajče se in mahajoč z repom, ker se je bal, da ga bo stric nagnal domov; on ga je le dobrohotno potrepil po hrbtu in mu ukazal, naj leže k pragu ter čuva kočico. »Zdaj gajava pa brez skrbi ne planjavo, sultan ne bo pušča n'kuagar bliz kočice.« je dejal stric. Odšla sva po mehki stezi med visokimi jelkami in bukvami, dober streljaj daleč, do prostora pod špiljem, obraslim z bukovjem. Plaha srnica, ki se je dotlej mirno pasla, je vsa prestrašena skočila v goščavo in se skrila. Soje so vreščale v vrhovih dreves, gozdni pevec so razveseljevali okolico. Očaraje je napolnjevalo bučanje čebel. Kajti prav tedaj so hoje medile. Opazoval sem metulje, letajoče od cveta do cveta, in kobilice, kako so brezskrbno strigle s krili in skakale po travi. Človek, glej in uči se od narave. Vseko še tako majhno živo bitje je del stvarstva, živi svoje življenje.

Iz tega blaženega prisluskovanja naravi me je zmotil stric Joželj z vprašanjem, če znam streljati? »Streljati že znam, samo kaj bo moja krogla zadela, tega vam ne morem povedati, rajši opravite kar vi namesto mene.« tako sem mu odgovoril. Izpod jopiča je potegnil zvešto spremljevalko — dvocevko, jo raztegnil, napolnil in prisloni k licu. Petelin je počil in ne daleč pod nama je v smrtne strahu poskočil zajec ter obležal mrtev. »Skod' puja, k' imaš b'l rne nogje! Stelkel sem in pobral ubača.« Vid'š, pa bo ližna. Velel mi je, naj ga iztreblim, sam pa je pričel pripravljati kopo. Trese je razlomil in zložil v stožič ter mi važno dejal: »Zdaj pa le pogled', koku tu grje! Na treste je naložil suhih smrekovih polen, s čimer je bilo urejeno »kuršiče«. Veste, ni lahko delati z možem, ki tolklo ve in zna.

Bil je prepričan, da vem vse tisto tudi jaz; rekel ni sicer nič, a videl sem vsakokrat, kadar mu nisem takoj ponudil v roke predmeta, katerega je rabil. Kopo sem res videl večkrat poprej, a sestavljal je dotlej nisem še nikoli, zato se nisem čutil svoji nespretnosti in stricem besedam. »Daj, daj, stegn' se, pa m' podajaj tiste tabukave oblice, oh k' s'm biu jast u tuji lajth...«. Rad sem mu ustregel in nosil s kupa bukovce okroglice in četrti. Nalagal jih je okrog kobilice, eno plast vrh druge. Kopa je dobivala obliko priskekanega sločca. Osnovna ploškev, na kateri je stala, je tvorila pravilen krog, kar mi je pripomoglo k izračunavanju celotne vsebine. Med polena je položil nekaj kobilcev, katere je pozneje izdri iz kope. »Zakaj pa to?« »Nuja tu buado pa pljuha, da bo kopa lažja dihala.« tako mi je pojasnil stric. — Potem je zmanjkalo in on, kot strokovnjak, je presodil na oko, da sva jih porabila za sta mal' vaguano. Obrisal si je znoj s čela, prizgal pipo in sede na parobek Souce se je bilo odmaknilo že visoko od gore.

Sultan se je oglašil pred kočico. Morda mi je postalo dolg čas, saj pa je začutil koga v svoji bližini. Stric je odšel pogledat, toda se je kmalu vrnil in prinesel s seboj majhen prigrizek s putrihom mosta. »de se hova n'mau podprla.«

»Zdaj bo pa trajba tu zedajlat zemljo.« tako je končal stric južno. Nostla sva z »n'kam« zemljo in jo nas-pala na rebra-to zunanjo kope, dokler ni bila plast debela skoraj dva pednja. On jo je skrbno stlačil in razravnal. Kmalu je bila kopa videti od daleč kot ogromna črna kučma. Na vrh ni nasul zemlje, pač pa drobnega ožglenega drobiža, kar omogoča dimu prost izhod zrak pa vendar ne more priti v kopo.

Strokovnjaško in temeljito je še enkrat pregledal svo zunanjo in ponovno oblačil luknje, v katerih so dotlej tlačili kobilce. Skozi večjo odprtino, ki jo je pustil pri strani, je prizgal kuršiče. Ko je po barvi in duhu dima ugotovil, da se je kuršiče dovolj razgorelo, je odprlnotno skrbno zadela; pustil je le majhno luknjico. Takih dovoljnih čev za zrak je bilo več. Te je treba večkrat očistiti, ker bi sicer kopa ugasilila. So res prava »pljuha kope«, ki omogočajo tlenje, oz. žarenje brez plamena. »Bug ne daj, le t' kopa pregori, tu s' zametkaj, če boš k'daj oglaru, polej ja v's mat'r zastavljaj.« to so bile edine besede, ki sem jih slišal spregovoriti ga med ume-njenim opravilom.

Iz kope se je pričel dvigati svetlosivkast dim, poln vodnih hlapov. Po značilnem vonju dima iz sledi kopo že od daleč brez vsakih stezosludskih sposobnosti. »Ta glauuu ja opraulenu, zdaj grjeva pa kaj ze pod zaub pr'pravlj.« tako je ukrenil stric, medtem ko si je zapisoval datum in uro, ob kateri je kopa zagorela.

Povedal mi je sploh, da namerava ostati pri kopi tri tedne; tolikšna je bila približno tudi zaloga, iztovorjena iz nahrbtnikov. Od začetka se mi je zdelo to le malo predložilo; ko je opazil moje začudenje, je dejal: »Ja naj se primaj, de muarš ostal' tok dugu te gor; savajde, krajš' čas b' že biu, če pa načš, boš pa že n'asu puat d'as.« Istih misli sem bil tudi sam in konec tedna sem se vrnil domov. Komaj je v nedeljo odzvonilo poludne, sem bil že spet v dokolenkah, otovorjen z nahrbtnikom in poslovlil sem se od domačih.

Krasna poletna jutra in tišina gozda so mi bila postala tako potrebna, da se mi je škoda zdelo misliti na dom, ko bo stric pogasil kopo. Našel sem ga pri kosilu, pravkar vrnivšega se iz Strug, kamor je šel k muši in po tobak. Pomenila sva se o novicah v dolini, družini in delu. Izročil sem mu nahrbtnik in pozdrave.

Naslednje dni sem mu pomagal pripravljati polena za novo kopo, hodil sem z njim po gozdu in nadzoroval kopo, kadar se je on podal smalo pogledati, če bo kaj primerneza za v lonec in pa sultanu je moral od časa do časa privoščiti drob kakšne divjačine. Sva sva pogledali tudi kopišča kočevskih ogrljarjev. To so bili namreč pokleni ogrljarji, služili si »d'erno umetnostjo« svoj borni kruh. Ob kopa so prebili vse leto. Iz drobnih debel so si postavili kočice, stene so utrdili z vejami in kamenjem, streho so napravili iz »plahle smrekovega in jelovega lubja. Ognjišče je bilo zloženo iz kamena in nad njim je visel na verigi kotliček. Ti molčeci, črni možje, šest po številu, so bili zares črni. Koža in obleka je izpridevala, da se ne menijo mnogo za njih; pozimi, ko bodo v dolini, bodo imeli dovolj časa umivati in čistiti se. — Spričo vsega trpljenja in siromaštva, v katerem so živeli ti ljudje, se mi je zdelo najino ogrljarjenje prave počitniško laboriranje.

Najina kopa je gorela že tretji teden. Stric Joželj je ugotovil, da postaja dim vedno bolj črnkast, kar je znak, da bo oglje skoraj »kubano«. »Srječo sva pa imajla.« je dejal. »Ker ni bilo dežja ves ta čas, da bi nama pogasil kopo, m'ellte, kajne?« S tem vprašanjem sem ga spravil v tako dobro voljo, da so mu od smeljanja stopile solze v oči. Dolgo ni prišel do besede, nato je pa le spravil iz sebe: »E glavičca, iz tjabo bo že se kaj; če lija ku s škafa, ne bo kopa n'kul premočila.«

Po kosilu istega dne sva po dvajsetdnevem kuhanju razdrla kopo. Z rovnico je odstranjeval zemeljski oklep, ki je obdajal črna zogljenela polena. Z uspehom sva bila oba zadovoljna. Obhlajeno oglje sva naslednji dan spravila v vreče in jih znesla v kočico, kjer so čakale voznika, da jih odpelje v dolino. Takale kopa je vrgla stricu kar lepe denarje, česar je bila posebno vesela njegova družina.

Odpravljala sva se v dolino. Moral sem vzeti slovo od Črnega vrha — sončnih jutranjih ur v gozdu ter tečnih obedov v koči — za celo leto dni, kajti

Boni za lire...

Da. Boni za 900 lir, ki bodo izplačani eno leto po osvoboditvi Slovenije.

Tako je poveljnik nekoga partizanskega bataljona plačal kmetu iz Ljubljanske pokrajine zaplenjenega prašiča.

Javnost zares ne ve, da partizani svoje posle temeljito opravljajo, kadar kradejo. Če se kmet upira, ga spravijo z družino vred s poti, potem pa v svojih propagandnih letakih naznanijo in obtožujejo italijanske vojsake. Če se pa kmet potuhne in privoli, da mu kradejo, brez ugovora, mu pustijo bon s celim številom štampiljk in s kratkim podpisom načelnika tolpe, s katerim mu jamčijo plačilo za ukradeno blago v teku enega leta po osvoboditvi Slovenije.

Kmet seveda gre z bonom do najbližje italijanske posadke, ki se takoj odpravi na pot, da pobere denar za bon, ne da bi čakala na dolocene roke. Potrdilo o prejemu zneska je vedno isto: dober italijanski svinec.

Dodatne karte

Začeti s 1. decembrom je v zvezi z novimi ministrskimi odredbami določeno:

1. Da bodo v veljavi v ljubljanski pokrajini razen osnovnega deleža še sledeči dodatki: a) za otroke do 3. leta: mesečno: 500 gr testenin, 500 gr riža in 500 gr sladkorja; b) za otroke od 3. do 9. leta: mesečno: 100 gr sladkorja; c) za mladino od 9. do 18. leta: mesečno 100 gr sladkorja ter dnevno 30 gr kruha ali 42,5 pšenice moke ali 75 gr koruzne moke.

Navedene dodatke bodo prejemali upravičenci s posebno dodatno nakaznico »GMC«, ki bo imela na desnem robu za otroke do 3. leta črko »a«, za otroke od 3. do 9. leta črko »b« in za mladino od 9. do 18. leta črko »c«.

Občinski preskrbovalni uradi naj upoštevajo nove dodatke že pri naročilu nakaznic za mesec december in naj sporoče število upravičencev posameznih grup a), b) in c).

2. Da se poveča dodatni obrok kruha delavcem dnevno za 50 gr kruha ali 42,5 gr pšenice moke ali 75 gr koruzne moke, tako da bodo prejemali dnevno:

ročni delavci 150 gr kruha
težki delavci 250 gr kruha in
najtežji delavci 350 gr kruha

Dodatek bodo prejemali upravičenci z dodatno nakaznico SDI, na katere odrezkih bo z rdečo barvo natisnjeno »150« gr.

ROKODELSKI ODER

»Višarska polenaz«, slovenska drama v štirih dejanjih, ki jo je »Velikona dramatičar« po svoji istoimenski povesti, je priredil za Rokodelski oder g. Pirnat. Povest, v kateri se kaže naše ljubezno, ponosno in kruto v borbi za ljubezen, grunt in čast izzvani v veličastno pesem kesanja in odpustanja, ki bo ganila vsakega gledalca, kdor bo prišel gledat jutri v nedeljo 29. novembra ob pol 5 popoldne v Rokodelski dom »VISARSKA POLENAZ«. — Vstopnice dobite v predprodaji v nedeljo od 10—12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrankova 12-1.

DARMOL

Il miglior lassativo
najboljše odvajalno sredstvo

Rumeno korenje, repo za ribanje, krmilno pesu prodaja Gospodarska zveza v svojih skladiščih v Maistrovi ulici 10, dopoldne pa tudi na mesarski stojnici pri Ovirku na Pogačarjevem trgu.

šolska vrata so se že odpirala. Dostikrat sem se v hladni dijaški sobici ogrel ob spominih na najino ogrljarjenje in naslednje počitnice sem spet pomagal stricu sestavljati kope. Tudi sedaj bi mu rad pomagal, a strica Jožlja ni več, njegova kopa je ugasilila za vedno, prav tako sameva kočica, v kateri so zaklenjeni spomini na tiste dni, polne sonca in sreče.

AJ.

S. S. VAN DINE:

Skrivnostni tekač

Kriminalni roman

»Čeprav je zanikala, da bi bila smete zahtevati od mene. Če je tista uboga gospa kaj videla s svojega okna, morate pač vi ugotoviti to. Odkrito-srečno vam povem, da nimam dosti ko-ražje, da bi jo mučil. Mislim, da tudi vi ne bi hoteli tega stotiti. Sicer pa je še dosti drugih poti, da najdete tisto, kar iščete.« Pogledal je Markhama naravnost v oči ter dostavil: »Ona ni edina, ki bi morala govoriti. Prepričan sem, da bi se pozneje ke-al.«

»Mi hočemo predvsem izpolniti svojo dolžnost,« je odvrnil Markham nekoliko suhoparno. »Na delu je satan, ki ga moramo za vsako ceno spraviti na varno, vam pa zagotavljam, da bomo gospe prihranili vsako nepotrebno razburjenje!«

Ko smo bili spet v »alonu«, je Vance prizgal novo cigareto in pri tem ka-zal nek strah.

»Profesor ni ravno preveč miren zaradi Sprigove smrti,« je potem spregovoril. »On noče in noče dopu-

stiti možnosti, da bi obstojala med umoroma Robina in Sprigga kakšna zveza, vendar se je moral prijazniti s to mislijo, ko smo mu pokazali listek, na katerem je napisan tisti matematični obrazec. Pripominjam pa, da je z vso neprisluslenostjo spremenil svoje prepričanje. Zakaj? In še tole: Ves čas se je zdelo, da nam hoče na vsak način dopovedati, da je Sprigg zahajal v to hišo na obiske. Zdaj je jasno, da je imel, ne bom rekel, kakšne slutnje, pač pa nek strah. Kakšnega, tega lahko ne vem. Zanimiv človek je vsekakor. Na eni strani hoče na vsak način pokazati, da gre policiji na roko na drugi strani pa javka in odklanja sodelovanje z nami, čim stopijo na pozornico Druckerjevi, zlasti se gospa...«

Pa pojdivo malo poskusit, če se nam posreči kaj izveči iz Pyneja in drugih.

Markham je sedel in mirno kačil, očitno precej zamisljen.

»Ne vidim, kaj bi mogli doseči pri njih,« je dejal. »Pa kljub temu: gos-pod narednik, privedite semkaj Py-neja.«

Ko je Heath odšel, da izpolni ukaz, je Vance pomežiknil Markhamu in ga bodril:

»Je pogum! Spomni se, kako je za-pisal Terenci: Nil tam difficile est, qui

querendo investigari possit... In zares tri rečem, moja častna beseda, da gre brez dvoma za težko vprašanje... Nenadno je postal resen. »Opravka imamo z nečim, česar ne poznamo. Boriti se moramo proti povsem ne-navadni sili, to se pravi proti sili, ki se ne poslužuje običajnih metod. K sreči že vemo, od k d nastopa, nam-reč iz okolice te stare hiše. Treba je prei-kati vsak kotiček, Markham, ter pogledati vsem v dno duše, če hočemo, da se nam bo posrečilo najti nevid-nega zrnja... Zato se nikar ne čudi, če boš slišal takšna vprašanja, ka-kršna bom v kratkem začel stavljati Pyneju. Treba bo ubrati doslej še ne-urite staze...«

V večji so se zaslišali koraki, in čez nekaj trenutkov sta že vstopila Heath in stari hišnik.

XL poglavje.
Ukradeni samokres.

Ponedeljek 11. aprila ob 15.

»Izvolite sesti, Pyne,« je kratko de-jal Vance. »Profesor Dillard nam je dovolil, da vam stavimo nekaj vpra-sanj, na katere boste, upam, odgovo-rili tako, kakor je treba.«

»Storil bom po svojih najboljših močeh. Nimam ničesar skrivati.«

»Zelo dobro,« Vance se je udobneje

vsedel. »No pa dajmo: kdaj ste davi postregli za zajtrkom?«

»Ob pol devetih kakor običajno.«

»Je pri zajtrku kdo manjkal?«

»Ne, nihče, gospod.«

»Kdo zjutraj budi ljudi v hiši in kdaj?«

»Jaz sam, in sicer ob pol osmih. Pri vsakem potrkam na vrata.«

»Ali navadno pri tem počakate, da se tisti, ki ga kličete, oglašijo?«

»Da, gospod, vedno.«

»Zdaj dobro premislite: ali so se davi, ko ste klicali, vsi oglašili?«

Hišnik je odločno prikinjal:

»Vsi, gospod.«

»Pa morda ni kdo malo pozneje prišel k zajtrku?«

»Vsi so bili točni kakor običajno.«

»Niste morda slučajno opazili, da bi bil kdo odšel iz hiše in se potem pred zajtrkom spet vrnil?«

»Čeprav je bilo to vprašanje takšno, kakor bi ga bil Vance stavil čisto po naključju, je bilo vendar opaziti na hišnikovem obrazu majhno začudenje.«

»Ne, gospod.«

»Ali se vam sploh zdj mogoče, da bi bil kdo šel iz hiše in se potem spet vrnil, ne da bi ga bili videli?«

Prvič je zdaj Pyne pred svojim od-govorom nekoliko pomislil.

Pastirček

17.
Stari cerkovnik je hotel, preden zaklene cerkvico, pomoliti še »zdravomarijo« in pogledati še večno lučko, zato stopi iz temne zvonice in cerkvico.

V tem treutku pastirček kar svojim očem ni mogel verjeti: rdeča zarja za oknom je potemnela, v somraku je zlati oltar skoraj izginil. Izginil pa je popolnoma belčki angel.

18.
Stari cerkovnik je prijel pastirčka za roko in dejal: »No, zdaj pa le pojdiva, da lahko zaklenem!«
»Tu je tako lepo! Naj ostanem kar tukaj!« ga prosi pastirček.
»Čez noč ne moreš ostati, ker moram zakleniti. Le pojdi, le, z menoj, boš pa jutri lahko šel zopet v cerkev!«

Višja pedagoška šola v Ljubljani je končala svoje delo

Prvi diplomirani kandidati in javna zahvala

Ljubljana, 28. novembra.

Z odlokom Visokega komisarija je bila preteklo leto na ljubljanski univerzi višja pedagoška šola kot začasni oddelek priključena filozofski fakulteti. Ta oddelek je obsegal samo zadnja dva semestra in so se vanj mogli vpisati samo tisti študenti, ki so že obiskovali višjo pedagoško šolo v Belgradu ali Zagrebu in so predhodno napravili ustrezajoče letne izpite.

Te dni so se zadovoljivo končali diplomski izpiti in je s tem ljubljanski letnik višje pedagoške šole prenehal. V začetku šol. leta 1941-42 je bilo vanj vpisanih 22 študentov z belgrajske in zagrebške pedagoške šole.

Od 22 vpisanih študentov je diplomiralo 16 kandidatov in to:

iz nacional. skupine: Gaber-Breda in Mehak Marija; iz skupine tujih jezikov: Čast, sestra Dilecta Bezeg, Matoh, Terezija, Potokar Račela in Strubelj Albina; iz prirodopisne skupine: Bratko Rudolf, Muvsek Viktor in Koželj Vida; iz matematične fizikalne skupine: Layrič Milica in Opeka Franciška; iz tehnične skupine: Šubert Alojzij, Hudec Bogomila in Šmek Antonija; iz gospodarske skupine: Vidmar Mirolav in Gosar Marija.

Učitelji, ki imajo svoje službeno mesto v ljubljanski pokrajini, so med študijem preje-

malj redne mesečne prejemke, ostali pa so študenti ob svojem.

Da so študenti lahko dokončali svoj študij se je treba toplo zahvaliti vsem, ki so, in to se je čestokrat pokazalo, rado ter naklonjeno sodelovali pri tem ne lahkem delu. Prav posebej pa še: prosvetnim oblastem pri Visokem komisariatu v Ljubljani, prof. dr. Sturmu kot rektorju višje pedagoške šole in njenim komisiji: g. prof. dr. Hadžiju, g. prof. dr. Ozvaldu in g. prof. dr. Ramovšu. Vsem naj velja stotera zahvala!

Il koncu naj omenim še to, da je s pravkar končanim letnikom višje pedagoške šole v Ljubljani bilo hkrati dovolj dokazano, da slovenskim učiteljem ni treba hoditi drugam se kaj globlje solat. Tudi v Ljubljani imamo potrebna sredstva za poglobitev pedagoške izobrazbe in odlične profesorje. Zato bi domača pedagoška šola z uspehom lahko pač znanstveno preiskovala in utrjevala nove metode šolskega dela, preučevala vprašanja, ki se nanašajo na preureditev šol, dajala strokovno mišljenje v vseh vprašanih vzgoje in pouka, raziskovala telesne in duševne lastnosti naših otrok in mladostnikov v šolski dobi, širila pedagoško in strokovno obrazovanje šolskih, izdajala znanstvene spise itd. Rudolf Bratko.

Ježek in drugi obsojeni na večletno ječo

Ljubljana, 28. novembra.

Sodba proti tatinski družbi, ki je letos majna in junija po ljubljani vlamljala, oinačala živila in druge potrebščine za vrednost do 67.000 lir, je bila včeraj popoldne razglašena. Vsi obtoženci so bili pripeljani v klenjeni v dvorano že ob 11.30, sodba se je nekoliko zakasnila. Med splošno tišino je sodni predsednik dr. Julij Felaher objavil sodbo, ki je na vse obtožence napravila globok vtis. Bili so obsojeni:

Ivan Režek zaradi zločina vplomnih tatvin in prestopkov utaje ter zaradi manipulacij z oblačilnimi in živilskimi izkaznicami na 4 leta robije in za 5 let v izgubo častnih državljskih pravic.

Franc Rus na 3 let in 3 mesece robije ter v trajno izgubo častnih državljskih pravic zaradi vlomov v Keršičevo gostilno.

Papež France na 5 let in 15 dni robije ter v trajno izgubo častnih državljskih pravic zaradi vlomov pri Keršiču in drugih tatvin.

Tomšič Matevž na 4 leta in 1 mesec robije in na 50 lir denarne kazni in v izgubo častnih državljskih pravic za 5 let.

Zadnji Zrncec Anton zaradi prestopka sprejema ukradenega blaga po 8-u 355 kaz. zak. na 1 mesec strogega zaporja, ki ga je s preiskovalnim zaporom že preстал. Oproščen je bil od obtožbe zaradi tatvine. Vsem obtožencem se je v kazni vstrel preiskovalni zapor od začetka junija, ko so bili aretirani, naprej. Prvi obtoženci so stari kriminalni tipi, ki so že po več let presedelj po ječah ter so zelo nevarni tuji lastniki. Bili so tako nesramni, da so celo okradenim strankam grozili, da jih prijavijo oblastem zaradi komunizma.

Zatamnitev od 17.30 do 6.30

Visoki komisar za ljubljansko pokrajino odreja:

Cl. 1. Od ponedeljka, 30. novembra, naprej se morajo določbe o zatamnitvi izvajati od 17.30 do 6.30.

Cl. 2. Vse druge odredbe ukrepa z dne 6. junija 1941-XIX, št. 42, ostanejo še naprej v veljavi.

Naknadno razdeljevanje dodatnih obrokov racioniranih živil za mesec november

Prehranjevalni urad Vis. komisariata za ljubljansko pokrajino sporoča:

V zvezi z Ducejevim ukrepom glede razdelitve dodatnih obrokov kruha, sladkorja in riža delavcem, mladini ter otrokom, obveščamo tem potom vse prizadete razdeljevalce racioniranih živil in vse potrošnike v celni pokrajini, da bodo ta živila lahko dvignili na sledeči način:

1. Delavci bodo prejeli dodatni delež kruha za november (750 gr kruha ali 650 gr pšenične moke ali 1125 gr koruzne moke) proti izročitvi glave dodatne živilske nakaznice SD za november. Za prodano blago zbrane glave bodo predložili razdeljevalci pristojnim preskrbovalnim uradom enako, kakor delajo to z odrezki za vsa ostala živila. Na vsako predloženo glavo jim bo preskrbovalni urad priznal zgoraj omenjeno količino pšenične ali koruzne moke.

2. Mladina od 9. do 18. leta bo prejela dodatni delež kruha za november (750 gr kruha ali 650 gr pšenične moke ali 1125 gr koruzne moke) na odrezek »1« nove dodatne decembrske živilske nakaznice »GMe«.

3. Mladina od 14. do 18. leta bo prejela dodatni delež sladkorja (100 gr) za november na nakazila za sladkor, ki bodo razdeljena upravitelcem meseca decembra (v mestu Ljubljani se bodo delila ta nakazila obenem z januarjskimi živilskimi nakaznicami).

4. Otroci od 3. leta bodo prejeli dodatni delež riža (1000 gr) in dodatni delež sladkorja (400 gr) za november na odrezek »O« (riž) in na odrezek »P« (sladkor) nove dodatne decembrske živilske nakaznice »GMac«.

Prodaja krav mlekaric

Kmetijski odsek Visokega komisariata obvešča živinorejce, da bo v soboto, 28. novembra, v gostilni Rostohar — Karloviški most — od 8 do 12 in od 14 do 16 prodaja prvovrstnih plemenjskih krav, dobrih mlekaric.

Ljubljana

Koledar

Sobota, 28. novembra: Gregor III., papež; Sostan, škof; Hortulan, mučenec; Ruf, mučenec; Bazilij, mučenec.

Nedelja, 29. novembra: Izseljenska nedelja; Saturnin, škof in mučenec; Illuminata, devica; Paramon, mučenec.

Obvestila

Lekarne. Nočno službo imajo lekarne v soboto in nedeljo: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12, in mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta 48.

† Matija Spreitzer

Po kratki mučni bolezni je umrl v Slajmarjevem sanatoriju gospod Matija Spreitzer, bivši veletrgovec v Ljubljani. Pokojnik je bil kremenit, pošten značaj, mož dela, pri vsem pa vedno vedrega in jasnega duha. Čeprav se javno ni udeleževal, vendar je bil daleč znana in zelo ugledna osebnost. Nad vse je ljubil planine in živel je ves za svojo družino. Naj v miru počiva! Zalujočim naše iskreno sožalje!

Mali gospodar — Žegzoza obveščata naročnike zimske krme, da takoj dvignejo krompir in seno v pisarni na Gallusovem nabrežju 33.

Profesor Anton Trost, naš najodličnejši pianist, bo sodeloval na III. letošnjem simfoničnem koncertu, ki bo v petek, dne 4. decembra točno ob 18. uri v veliki unionski dvorani. Tudi ta koncert bo vodil dirigent Drago Mario Sijencec. Na sporedu so dela naslednjih skladateljev: Rossini, Grieg, Lajovic in Dvořak. Vstopnice bodo v predprodaji od ponedeljka dalje in prav posebno se opozarjamo polnim naslovom občinstvo, da Knjižarna Glasbene Matice vstopnic ne more rezervirati. Vsakdo, ki želi prisostvovati koncertu naj vstopnice čimprej kupi in ne samo rezervira, kajti s tem nastanejo zgolj nevarnosti. Zato prosimo čimprej v predprodaji. Natančni spored bomo objavili v ponedeljek.

Franciškaška prosveta bo ponovila jutri v nedeljo 29. nov. ob 5 popoldne znano Ogrinčevo burko »V Ljubljano jo dajmo«. Igra je doživela pri prvi uprizoritvi ob razprodani dvorani izreden uspeh. Priporočamo, da si vstopnice zaradi velikega zanimanja preskrbite v predprodaji v trgovini Sfiligoi in na dan predstave pri blagajni franciškaške dvorane.

Nova kolektivna pogodba za delojemalce v trgov. obratih

V petek je bila podpisana nova kolektivna pogodba za delojemalce zaposlene v trgovinskih obratih po zastopnikih Pokrajinske zveze delodajalcev in Pokrajinske zveze delojemalcev.

Nova pogodba stopi v veljavo dne 1. decembra in predvideva naslednje zvišanje prejemkov osebja s trgovskimi in višjimi netrgovskimi funkcijami pri mesečnih prejemkih do 700 lir za 30 %, od 700 do 900 lir za 25 %, pri mesečnih prejemkih od 900 do 1000 lir za 15 %, pri prejemkih od 1000 do 2500 lir za 10 % in pri mesečnih prejemkih z nad 2500 lir za 5 %. Podlaga za ta povišanja je dan 1. avgusta 1941. Ono osebo, ki ima plače več kot 900 lir in se ni zaposleno dve leti v celoti, prejme zvišanje plač samonajeto 20 %.

Za vse nameščence se sredi decembra izplača božičnica v višini polmesečne plače. Onim, ki niso bili zaposleni vse leto, se izplača odpadajoči del z ozirom na čas trajanja zaposlitve. Nadalje se zvišajo minimalni prejemki osebja, za katero veljajo določbe čl. 234 obrtnega zakona, ki znašajo sedaj 2,16 lire na uro, za 30 %. Tudi temu osebju se izplača božičnica v višini 6-dnevne mezd. V kolikor niso bili zaposleni vse leto, se jim izplača odgovarjajoči znesek.

Ljubljansko gledališče

DRAMA:

Sobota, 28. novembra ob 16.30: Ples v Trnovem. Krstna predstava. Red premierski.

Nedelja, 29. novembra ob 19.30: Princiska in pastirček. Izven, zelo znižane cene od 10 lir navzdol. — Ob 16: Ples v Trnovem. Izven. Cene od 18 lir navzdol.

OPERA:

Sobota, 28. novembra ob 16: Slepá miš. Izven. Cene od 24 lir navzdol.

Nedelja, 29. novembra ob 15: Traviata. Izven. Cene od 24 lir navzdol.

Rumeno korenje in krmlna pesa sta v pomaljkunju sena najboljša nadomestila za krmo goved, zlasti krav mlekaric. Kupite ju pri Gospodarski zvezi v njenih skladiščih v Maistrovi ulici 10 in vsak popoldan na Pogačarjevem trgu v mesarski stojnici Fr. Ocvirka.

A D'ENNERY:

DVE SIROTI

23

»Solze mi nič ne ugajajo... odkar sem izgubila moža, dobrega moža...«
»Vdova ste? Kako žal mi je... Vidite, nič več ne jokam. Pripravljena sem slediti vam pri iskanju moje Henrike.«

Frochardova je mislila, da je nastopil trenutek, da ji izroči obleke, ki jih je bila poiskala v svoji zalogi; ko pa jih je slepa deklica prijel v roke, je takoj ugotovila, da niso njene in starka je morala najti primerno opravičilo, da ni vzbudila v dekletu sumu.

Rekla ji je, da je Luiza zvečer vrgla obleko na mizo in jo pri tem raztrgala in zato boeta potrebna dva dneva, da se popravi. Ali bi rada počakala dva dni tukaj in ne bi šla ven?...

Dva dni! Nemogoče! Dekle je obleklo umazano obleko, ki jo je dala Frochardova, ne da bi se upiralo.

Ko je končala z oblačenjem, jo je starka prijel za roko in jo povedla v sobo v pritličju, kjer se je slišalo smrtno šepetanje stena.

»Moj sin je, moj kerub, ki je vso noč delal, sedaj je pa utrujen. Če bi ga mogli videti, kakšen zadetek je...!«
Starka je vzela iz omare kosček kruha, ga razdelila na dve in dala kosček deklici, ki ga je obitpala z rokama, potem kar je govorila.

pa vtaknila v žep svoje obleke Lakote ni utila.
Zanjo se je sedaj začel čas mučnega iskanja sestre.

»Gospa, boljše bo, če se vrneva k Novemu mostu, kajti, ko bo Henrika spet svobodna, bo gotovo prišla tja.«

Starka je pritrdila, toda ubrala jo je prav v nasprotno smer od tiste, ki je vodila do kraja, ki ga je bila označila deklica. Niti v glavo ji ni padlo, da bi iskala dekletovo sestro. Sedaj, ko je našla sredstvo za doseg dobrega dobička, ga ni hotela več izgubiti.

Hodili sta dolgo in ubožica je zasluhtela, da hodi že dvakrat daljšo pot kakor pa prejšnji večer. Nenadoma, ko se je počutila že precej trudno, se je drznila in vprašala starko.

»Gospa, midve sva šli že čez dva mostova.«

»Dva mostova? Kako pa si morete to misliti?«

»Slišala sem šumljanje vode... zdi se mi, da nisem več daleč od Novega mosta.«
»No ja, čez kratak čas bomo tam.«

Obe sta se nenadoma ustavili in Luiza je slišala, da je starka nekaj mrmrala, toda ni se ji posrečilo razumeti tistega, kar je govorila.

Končno sta prispeli na Kraljevski trg, kjer je bila klopica in Frochardova je tja zapeljala deklico.

Ko je začutila pod seboj hlad marmornja, je Luiza od veselja vzkliknila misleč, da se nahaja na istem prostoru kakor poprejšnji večer in sicer ob Novem mostu. Hip nato je začela klicati svojo sestro na ves glas.

Zlobnica se je takoj zavedla položaja, pa jo je trdo prijel za roko, potem pa zavpil:

»Kaj pa delate? Ali bi radi, da bi prišli ljudje... bodite tihi!«

»Toda, gospa, kličem svojo sestro...«

»Bodite tihi in mirno sedite na klopi, kajti jaz imam namen stopiti v poštni urad in poizvedeti o kočiji iz Normandije, s katero sta, kakor ste mi rekli, prišli semkaj. Vprašati mislim, ali se je vaša sestra že vrnila?«

Luiza, ki jo je prestrašil glas Frochardove, je ubogala, obsedela in obraz stisnila med dlani.

Toda beračica je stopila med tem k nekemu popotniku na drugi strani in pokazala na deklico, potem pa prosila miloščine za slepo hčerko. Toda navzlic ponižnim prošnjam je nabrala le bore solde.

Klabe volje se je vrnila k deklici, ki se je, čim je začutila njeno bližino, dvignila in ji stopila naproti in že čez nekaj korakov vprašala, kaj so ji povedali v poštnem potovalnem uradu.

»Vaša sestra se ni vrnila,« je surovo odgovorila Frochardova.

»Ni se vrnila! Henrika se ni vrnila!«
»Kaj pa mislite... Kadar ugrabijo kakšno deklo, potem jo puste na svobodo šele dan kasneje!«

»Moj Bog! Kaj, če je ne bom videla nič več!«

»Temu pa se ni treba nič čuditi! V Parizu so vse lepe deklice izpostavljene tem presenečenjem... Verjetno, da bo precej časa minilo, preden bo vaša sestra spet svobodna.«

Luizi se je zazdelo, da se okrog nje nekaj dogaja. Upanje, da bo konec koncev našla svojo sestro, je skopnelo. Nikdar več ne bo videla Henrike!

Spreletela jo je zana. Ze dolgo ni jedla in počutila se je slabo. Njeni možgani so se upirali temu, da bi ponovno vse premislila. Spustila se je na klop in začela neutozirljivo jokati.

Frochardova, ki je prisostvovala temu nepričakovanemu prizoru, se je obrnila stran od deklice in čutila zraven neke vrste bojazen. Zbala se je, da bi se utegnulo nabrati ljudstvo. Ko pa je videla solze, jih je sklenila takoj izbrabiti. Stopila je med mimoidoše, zraven pa kazala na ubožico, ki je ihtela.

Toda ljudje so bili ta dan trdega srca. Malo jih je bilo, ki so se dali omehčati od iadnikovega starkinega glasu.

Preteklo je nekaj časa in Luiza je začutila, da jo je starka prijel za roko in vlekla potem po raznih ulicah. Dan se je nagibal h koncu in večerna sapica jo je mrazila, ker je nosila na sebi raztrgane cunje.

Na nekem mestu sta se ustavili. Ubžica je začutila, da se je starka oddaljila od nje. Slišala je, kako je rekla:

»Tukaj sem, moj kerub...«

Potem je sledil razgovor med beračico in neko drugo osebo.

»Dobro, mama, kako gre posel?«

»Ne predobro.«

»Toda, česa je sploh zmožna ta smrk-lja?«

Nastal je molk in Luiza je razumela, da je starka prekinila govornika.

Potem je začutila, da jo je znova prijel neka roka. Bila je Frochardova, ki jo je spet vodila po drugih cestah.

Starka je mrmrala neke vrste pritožbe in grožnje. Ko je čez nekaj minut zaslišala gnusno govorjenje, kakor ga je bila slišala prvi večer, ko se je približala beračičnemu stanovanju, se je Luiza zbala, da jo bodo spet odpeljali domov. Misel, da jo morala spet novo noč prebiti daleč stran od svoje sestre, jo je pripravila do tega, da se je ustavila.

»Gospa, kam greva?«

»Ka mgreva? Domov. Menda vendar ne boste zahtevali, da bova hodili še vso noč. Nisem iz železa. In dalje morava govoriti še o dogodkih in boljše bo, če se bova pogovorili doma.«

Starkin glas ni obetal nič dobrega in deklica je bila vrh tega še zelo boječa.

»Glej ga, izvržka...! Če ne bo imel zadosti denarja, ga bomo danes zvečer prišli, da bo razmišljal o človeški poštenosti!«

Peter se je približal svoji materi in ji molče izročil nekaj denarcev.

Luiza je slišala starko, kako je štela, potem pa je znova zaslišala rezki glas.

»Hej, ti izvržek, ponudi roko tvoji golobici, da bo lahko prišla do svojega gnezda.«

III.

Peter je ponudil deklici roko, da je mogla prestopiti dve stopnici, čez kateri je bilo treba, da si prišel v bajto.

Leto dni vojne med Japonsko in Združenimi državami

Pojasnila k vlogi, ki jo je v lanskih pogajanjih med Japonsko in USA igral Washington

Zeneva, 28. novembra. s. Londonski dopisniki švicarskih listov se še zmeraj bavijo s sporom med De Gaulleom in Darlanom ter poudarjajo, da sta skupini, ki zagovarjata prvega ali drugega v globokem nesoglasju. Cenijo, da je kljub naporom angleškega tiska nemogoče priti do kakršne koli rešitve, ne da bi London ali Washington, ki podpira De Gaullea in Darlana, utrpela na svojem ugledu. Dopisnik lista »La Suisse« navaja članek, ki je bil objavljen v angleškem dnevniku »Observerju«: »Ne smemo pozabiti, da so bili De Gaulle in njegovi pristaši vzorniki bojevnika duha francoskega naroda v najtežji dobi francoske zgodovine. Vendar pa se nam ne zdi prav, da bi upoštevali samo tiste, ki so prvi dvignili zastavo odpora.«

Švicarski listi o hudih sporih med skupinami, ki se vlečejo ali za Darlana ali za De Gaullea

Tokio, 28. nov. s. Za obletnico vojne med Japonsko in Združenimi državami so nekatere japonske osebnosti, ki so sodelovale pri razgovorih v Washingtonu, prekinile svoj molk, ki so ga držale po svojem povratku iz Amerike. Sedaj so ti moške izpregovorili, da bi razložili položaj, ki je bil takšen, da je bilo nadaljevanje razgovorov popolnoma nemogoče. General Nomura je v svojem članku napisal, da pomenita 26. in 27. november 1941 usodni dan za vojno. List »Tokio Simbun« prinaša razgovor z bivšim svetnikom japonskega veleposlaništva v Washingtonu, ki je povedal, kako so se prekinili pogajanja, ki so se bila začela aprila zaradi nesprejemljivih ameriških predlogov. Amerikanci so zahtevali, da mora Japonska umakniti iz Kitajske vse vojaške sile skupaj s policijo. Enako se mora umakniti tudi iz Indokine. Japonska naj bi se morala zavzeti, da ne bo dajala nobene vojaške ali politične gospodarske pomoči nobeni drugi kitajski vladi, kakor pa samo vladi v Čungkingu. Tako bi morala zanemariti vladno v Nagkingu. Zahtevala je tudi, da mora Japonska zavreči osnovne točke trojnega pakta, katerega je sklenila z Italijo in Nemčijo. Amerika je s tem jasno dokazala, da nima nobenega emisa za stvarnost. Ameriški pritisk na Japonsko pa je jasno prikazal Iguci, da so Amerikanci grozili ne le z gospodarskim, pač pa tudi z vojaškim pritiskom na Japonsko. Amerika je ojačila svoja oporišča v Tihem oceanu, je začela zbirati mornarico pri Havajih, istočasno pa je Anglija ojačevala svoja oporišča v Hongkongu in Singapurju. Japonski diplomat je poudaril, da je Roosevelt zavrnil japonske predloge po sestankih, ki jih je imel s Halifaxom, predstavnikom Čungkinga ter zastopnikom Avstralije in Holandije. Pristavil je, da si je ameriško javno mnenje strašno želelo vojno z Japonsko, katero so tudi v odgovornih krogih smatrali za neizogibno zaradi kitajskih zadev.

"arocajte Slovenski dom!"

Vinska letina letos povsod zadovoljiva

Celotni pridelek vina je letos znašal na vsem svetu približno toliko, kakor v letih 1924 do 1928, t. j. okrog 175 milijonov hl

Po podatkih, ki jih je zbral Mednarodni zavod za poljedelstvo, je bil letošnji pridelek vina v raznih evropskih deželah zadovoljiv, na vsak način pa dosti obilnejši, kakor pa prejšnji dve leti.

V Franciji so po dosedanjih podatkih pridelali okrog 50 milijonov hektolitrov raznih vrst vina, dočim ga je bilo tam leta 1941 le 42,5 milijonov hl, predlanskim pa 44,8 milijonov hl. Kljub temu pa je bil tudi letošnji pridelek vina v Franciji dosti slabši, kakor povprečni pridelek v letih 1924 do 1928, ki je znašal 62,6 milijonov hl. V letih 1924 do 1928 pa so povprečno pridelali tam 58 milijonov hl vina.

V Španiji računajo, da so letos pridelali približno 17 milijonov hl vinskega mošta. To se z drugimi besedami pravi, da ga je bilo letos okrog milijon hektolitrov več kakor pa lansko leto, in 3 milijone hl več kakor pa predlanskim, še vedno pa manj, kakor pa je znašal povprečni vinski pridelek v prejšnjih letih. Ta povprečni pridelek je v letih od 1929 do 1933 znašal 20,1 milijonov hl, v letih od 1924 do 1928 pa 20,6 milijonov hl.

Angleški list obzluje, da general De Gaulle v svojem zadnjem govoru Giraudovega imena niti omenil ni, saj Amerikanci Girauda močno cenijo. Dve zamisli si zdaj nasprotujeta, piše dopisnik lista »La Suisse«: Prva bi rada, da bi Darlan še naprej vladal po zakonodajnem svetu ameriških zasebnih oblasti, druga pa bi želela v severni Afriki ustanoviti demokratsko vlado. Toda poleg teh dveh zamisli so tudi druge, zaradi katerih se spori med Francozi še globlje. Gre za vprašanja, ki so vedno ustvarjala globok prepad med različnimi strankami. Najprej imamo opraviti z vprašanjem »politične pravice«: je pravice namreč poudarjajo vsi tisti, ki so bili v ječah ali so jih vohunjske oblasti v se-

Tiho, sovražnik poslušaj!

Značilna odkritja, kako Angleži vohunijo

O zahrbtnih načinih britanskega vohunstva v Nemčiji objavlja »Börsen Zeitung«, ki ponatiskuje članek izpod peresa nekega letalskega strokovnjaka pri »Timesu«, nekaj zanimivih in za Angleže značilnih podrobnosti. Clankar v »Timesu« — verjetno hoče s tem dokazati, da angleška letala napadajo vedno le v vojaškem pogledu pomembne cilje — jemlje za primer nek kraj, ki mu daje namišljeno ime Mitteldorf, ter pripoveduje, kakšnih sumljivih znamenj se je angleško vohunstvo posluževalo, da je ugotovilo, da je bila tam zgrajena neka tovarna, v kateri izdelujejo neke nove tehnične priprave. Ves ta primer je sicer izmišljen, nekatere podrobnosti pa so vendarle resnične in se nanašajo na dogodke, ki so se v resnici primerili.

Angleži vohunijo po vsem svetu

Pozornost angleške »Air Intelligence«, to se pravi vohunske centralne v angleškem letalskem ministrstvu, je najprej vzbudila pozornost kratka vest, objavljena v mitteldorfskem listu »Echo«, da je neki ravnatelj tamkajšnjega podjetja sporočil v svojem govoru, da je neka tamkajšnja tovarna dobila novo nalogo. »Air Intelligence« (Angleži namreč dobivajo vsak dan časopise, ki izhajajo v Nemčiji in Italiji, preko nevtralnih držav) je na to kratko časopisno obvestilo postala takoj pozorna. Zazdela se ji je vsa stvar takoj nekam sumljiva in začela je s podrobnim raziskavanjem, da ugotovi resnico. Sporočila je omenjeno novico vsem svojim agentom, ki jih ima po vsem svetu.

Cez nekaj dni je centrala iz Buenos Airesa obvestila London, da je neka ameriška tovarna prejela iz Nemčije pismo, v katerem jo neka tovarniška družba obvešča, da ji ne more več dobavljati nekega določenega blaga. Šlo je za neke instrumente, glede katerih je bilo Nemčiji dosti na tem, da jih izvažajo in da obdrži svojega južnoameriškega odjemalca. Če je torej ta tovarniška družba prenehala izdelovati tiste instrumente, je pač moral biti tehten vzrok za to. »Air Intelligence« je dognala, da so te instrumente izdelovali pred vojno vprav v Mitteldorfu.

Minulo je spet nekaj dni in že je prišlo novo sporočilo. Tokrat ga je poslala švicarska centrala in je v njem obvestila, da je nek nemški agent, ki je prišel iz Mitteldorfa, skušal zaposliti nekaj Švicarjev, ki se razumejo na izdelovanje urarskih instrumentov. Naslednja novica, ki jo je v London poslala angleška vohunska centrala, je sporočala, da so železniško postajo v Mitteldorfu povečali in

verni Afriki zaprle v koncentracijska taborišča, a so bili ob priliki anglosaksonske zasedbe izpuščeni na svobodo. Komaj pa so prišli iz ječ, so ti ljudje kazali veliko željo po masčevanju ter so s privoljenjem ameriških oblasti zaprle stotine oseb, obtoženih sodelovanja s člani francoske legije iz Doriotjeve stranke. Tem so se pridružili Judje, ki so si spet pridobili francosko državljanstvo ter takoj prinesli seznam oseb, da bi jih oblasti kaznovali. Judom pa so se končno pridružili še komunisti, ki so zahtevali, da je treba ugoditi njihovim željam. Položaj je toliko bolj zmeden zaradi mobilizacije, ki je večina ljudstva ni odobrila. Narod namreč želi natančno vedeti, katere so civilne in vojaške oblasti, ki se jim morajo pokoravati. Med vpoklicanci je tudi mnogo degaullistov, ki pa se ne menijo za Darlanova povelja. Pravijo, da bi jih bil Darlan pred mesecem dni še obočil na prisilno delo, če bi vedel za njihovo delovanje. Ljudstvo se tudi močno upira ukrepom, ki so jih izdali v korist Judom.

da gre skozi to postajo vsak dan čedalje več tovornih vlakov. Brž nato je angleško mornariško ministrstvo obvestilo »Air Intelligence«, da je pred Dovrom zletela v zrak neka nemška ladja-polagalka min in da so med razbitinami, ki jih je morje vrglo na suho, našli tudi neko cev, na kateri je bil še dobro viden napis »Mitteldorf«.

Tedaj so Angleži sklenili poslati ogledniška letala nad tisto mesto in iz fotografskih posnetkov, ki so jih naredili angleški letalci na tej svoji poti, so lahko ugotovili, da je bila neka tovarna. Prej precej majhna, zdaj močno povečana. Potem pa je kmalu sledil bombni napad na kraj.

»Börsen Zeitung« nato piše, da bi lahko tudi najkromnejše obvestilo, ki ga dobi angleška »Air Intelligence«, zadostovalo da Angleži zvedo, kje je kakšna tovarna in da je zato treba biti skrajno previden, zakaj sovražniku pridejo prav na videz tudi še tako nedolžna poročila. Takoj jih skuša spraviti med seboj v zvezo in tako se mu posreči zvedeti za naše tajne.

Letalski poleti nad Shetlandske otoke

Omenjeni nemški dnevnik nato opisuje dogodek, ki ga je tudi objavil angleški časopis »Times«, ki poroča, da je tedaj, ko Italija še ni bila v vojni z Anglijo, nek angleški častnik, ki je v civilu potoval po Italiji in se vprav tedaj peljal iz Rima v Firenzo, imel priliko poslušati nek razgovor med dvema Nemcem. Ta dva Nemca sta pač mislila, da nihče ne vleče na ušesa njunega razgovora. Govorila sta o letalskih napadih, ki so jih tedaj Nemci uprizarjali na Anglijo. Takrat ni bilo skoraj dneva, da ne bi nemška letala letela tudi nad Shetlandskimi otoki, a bombardirala jih niso. Eden tistih dveh Nemcev je bil tako nepreviden, da je svojemu tovarišu dejal: »To so vendar samo poskusni poleti, ki naj pokažejo, če dobro funkcionirajo naši instrumenti za slepe poletce, instrumenti, ki omogočajo našim letalcem, da lahko prilete podnevi in ponoči nad angleško obalo, tudi tedaj, kadar je temno kot v kozjem rogu. Mi letamo nad Shetlandskimi otoki, ker so to kraji, kjer nas ne moti angleško protiletalsko topništvo.«

Tisti angleški častnik je vsebino tega razgovora med Nemcem takoj sporočil v London in od tedaj naprej so angleška nočna lovka letala skušala preprečiti nemškim bombnikom tudi polet nad Shetlandskimi otoki.

Razstava v Jakopičevem paviljonu: Stane Kregar: Večer.

Najlepše Miklavževo darilo je knjiga

»VESELJA DOM«

Zahtevajte vezane izvode, ki so v lepi opremi arh. VI. Gajška

4 krasne KNJIGE

2 domači - 2 prevoda izidejo v decembru

v najpriljubljenejši knjižni zbirki

Slovenčeva knjižnica

1. decembra

AINO KALLAS:

Maševanje svete reke

Roman slovite finske pisateljice.

10. decembra

JOŽE TOMAŽIČ:

Pohorske pravljice

S številnimi slikami. Snov teh silno lepih in zanimivih pravljic, ki jih je avtor nabral med pohorskim ljudstvom, je res barvita in razgibana. Saj so domače pravljice najpristnejši izraz naše priroste in prav zato globoko ljudske kulture; častiljivo izročilo naših starih rodov. V tej knjigi dobe še svojo posebno barvitost Pohorja in njegovih prebivalcev.

15. decembra dve knjigi

ZANE GREY:

Izdeci škrlatne kadulje

Roman iz življenja mormoncev.

JOŽE VOVK:

Naš Buček

S slikami.

Tako vam bosta knjigi „Izdeci škrlatne kadulje“ in „Naš Buček“ prijetno razvedrilo za Božič

Za Novo leto pa boste dobili spet 2 knjigi:

JOŽE KRIVEC:

Dom med goricami

Zbirka novel in črtic z vinskih goric z ilustracijami slikarja prof. Mihelica in znamenito HAGOARD ovo povest:

Roža sveta

(700 70 lepih slik)

Na mnoga vprašanja sporočamo da bo izšel tudi II. del PRAVLIC BOŽENE NEMČLJE še v II. letniku

Naročite se na „Slovenčeva knjižnica“! Do Novega leta imate še čas! - Vsaka knjiga za naročnika samo 6 lir! Plačujete lahko mesečno! - Knjige obsegajo do 300 strani in jih dobite po vseh knjigarnah in tržakah! - Kdor nam pridobi 5 novih naročnikov, bo dobival sam knjige zastonj! - Opozorjamo na vezane knjige, ki so v uspehi opremi arh. VI. Gajška!

Neobljudena Avstralija

Avstralsko mesto

37
Sydney.

Avstralska mesta imajo eno prednost: premlada so, da bi imela razvaline, bojišča in stare temple, ki jih je treba nujno videti in ki redko katerega razvesele, če jih je videl.

Zato pa imajo avstralska mesta tudi nekaj slabega: nimajo nobenih peči.

Avstralska zima je kratka in skoraj brez mraza. (V Sydneyu so zadnjič videli sneg pred šestdesetimi leti). Kdor pa ima smolo in pride v Avstralijo ravno sredi zime (v juliju, ki odgovarja približno našemu januarju) in k temu še dvojno smolo, da je mesece dolgo hodil po krajih, kjer je tropska vročina, ta obupno zmruže tudi pri petih, ali desetih stopinjah nad ničlo.

Zakaj vsi Avstraleci celo zimo zmružejo — tako bogati, kakor revni — mi je nerazumljivo. Okoli mesta bohotno poganja goščava in na sto milj so globoki gozdovi evkaliptovih dreves, katerih les nič ne velja. Vsakdo lahko vzame tega lesa, kolikor ga hoče. Toda nihče ga ne mara. To je najbolj čudno. Tudi premoga imajo na predel: lep, masten antracit. Toda po splošnem avstralskem prepričanju je premog stvar, za katero se menijo samo tovarne, les pa od Boga določen za to, da strohni in gošči. V kuhinji kuhajo s plinom, v sobah pa z ničemer.

V »Avstraliji« ali »Carltonu«, dveh najboljših hotelih v Sydneyu, sede gosti v debelih zimskih kožuhih in gospodične ter gospe morajo nenehno pudrati svoje, od mraza rdeče nosove. In ker po av-

stralskih običajih obdrže svoje klobuke na glavi povsod, razen v cerkvi, je vsaka družba skrajno pestra in slikovita.

V hotelu »Avstralija« pa je pri tem na enem samem kraju zbranih več milijonarjev kakor kjerkoli v Berlinu ali Parizu. Ta sede prvi ovčerejci, ljudje, ki imajo tako velika posestva kakor cela Brandenburška, možje, ki le približno (na deset tisoč točno) vedo, da imajo dvesto tisoč ovc, sto tisoč goved in dvajset tisoč konj. Ali kupci za volno, ki jo dobavljajo vsem evropskim državam. Spoznal sem nekega mladega gospoda, skromne nadarjenosti, ki je dobavljal volno za Francijo, za Češkoslovaško in še za nekaj manjših držav. Mož je dobavljal volno le proti trdni in nič tvegani odločini, ki je znašala tri odstotke. Ta zaslužil na mesec približno en milijon dve sto tisoč lir; seveda na mesec...

Prav sedaj so se zbrali v Sydneyu najbogatejši avstralski farmarji. Tu je namreč razstava ovc in to pomeni za Avstralijo več, kakor pomeni sejum v Leipzigu za Nemčijo. Pet in pol milijona prebivalcev v Avstraliji (oziroma točneje povedano) — le majhen, majhen odstotek teh pet in pol milijona prebivalcev izvažava na leto volno v vrednosti petinajst milijard lir. Leta krize — se razume — izvzeta O trgovini z ovčjim mesom pa sploh ne govorim.

Na letošnji razstavi ovc je bil prodan plemenski kozel merino za štiri tisoč gvinej; to je okoli šest sto trideset tisoč lir, ali cena, za katero dobite v Evropi prav odličnega dirkalnega konja.

Toda prav isti znameniti možje, ki plačajo za kozla štiri tisoč gvinej ali ki pri običajni dirki ponjeto dvakrat toliko, sede v luksurnem hotelu s šklepetajočimi zobmi, kakor da bi morali biti tako.

Zaradi razstave ovc so hoteli v Sydneyu prenapolnjeni in moral sem biti zadovoljen, da sem sploh dobil prenočišče. Ves vesel sem v svoji sobi zagledal kamin.

»Lepo mi zakurite,« sem prosil gospodinjco.

Gospodinja me je pogledala tako veselo, kakor da bi bil cirkuški klovn. Prosil sem jo še enkrat, odločnejše.

Veselost se je spremenila v ogorčenje.

»Kamin ni zato tu,« je ostro pripomnila, »da bi ga zamazali z drvmi; kamin je samo zato tukaj, da napravi sobo prijetnejšo.«

V resnici je bil kamin samo kulisa. Dimnika namreč sploh ni imel.

Ker je doma mraz in tudi v klubih ter kavarnah ne kurijo, postopam po cestah in si skušam pomagati z umetno toploto — s pogostim obiskovanjem barov. Podnevi že še gre. Sonce sije z modrega neba in daje tudi nekaj toplote. Podnevi tudi lahko sedite — kar vam priporočam — na pristaniško ladjico poleg stroja in to za en šiling ure dolgo lahko vozite počez in podolgem po pristanišču. To je tudi prav prijetno.

Sydney je eno izmed številnih mest, ki se hvali, da ima »najlepše pristanišče na svetu«. Sydney pa je zato tudi resnično bolj upravičen, kakor slednje pristaniško mesto, ki ga poznam. V modrin, kakor kako italijansko jezero med gorami, leži »Port Jackson« med dvema položnima gričema. Ploski čolni drse po njem kakor vodni hrošči; sive križarke vozijo med sipinami in čerami; mogočni prekomorski parniki z dvema dimnikoma potasi plavajo za vlačilci v pristanišče. Vmes leže otočki z majhnimi strmimi skalami ali s temnim zelenjem zarasle ploske ravnice. Bodi, da je to najlepše pristanišče na svetu. Lepše je vsekakor kot dolgočasna umazana vožnja po reki Eriban, ali kalno vodovje, kakor Melbournecni imenuje svoje pristanišče.